

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. Prikaz prostornog razvoja na području Općine u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Županije

Prostorno razvojnu strukturu Općine karakterizira:

- Prostorni razmještaj naselja - nositelja razvitka, je povoljan i daje dobru osnovu za policentrični razvoj
- Ruralni prostor i selo, obilježavaju višegodišnji depopulacijski procesi, ali i utjecaj urbanizacije koja donosi usitnjavanje posjeda, neprimjerenu izgradnju i velike promjene krajobraza
- Gospodarstvo je najvećim dijelom vezano uz veća naselja, a prostorni preduvjeti uz uvažavanje ekoloških načela i primjenu suvremene tehnologije, nisu ograničavajući čimbenik za njegov razvoj
- Kulturno-povijesna baština Općine je relativno mala, ali vrijedna i raznolika. S obzirom na raspoložive vrijednosti i mogućnosti nije dovoljno istražena i iskorištena, a glede potreba zaštite dijelom se ocjenjuje ugroženom
- Zaštita prostora i okoliša mora se prožimati s razvojnim određenjima, kako bi prostor Općine i nadalje zadržao osobine relativno očuvanog prirodnog i kultiviranog krajobraza.
- Zaštita nije samo u funkciji očuvanja zdravog okoliša već i u funkciji razvitka

Bogatstvo nizinskih šuma s potrebom revitalizacije ruralnog prostora usmjerava na razvoj izletničkog, ribolovnog, zdravstveno-rekreacijskog i lovnog turizma.

3.2. Organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje površina

Prostornim planom uređenja Općine se na temelju spoznaja o prostoru i analize korištenja, zaposjednutosti i djelatnosti u prostoru, utvrđuje osnovna namjena prostora.

Osnovnom namjenom prostora određuju se i osiguravaju površine za daljnji razvoj naselja, djelatnosti i infrastrukturnih sustava, usuglašavajući potrebe raznih korisnika, uz nastojanje da se očuvaju prirodna i kulturno-povijesna obilježja i što manje naruši prirodna ravnoteža.

Pojedini dijelovi prostora s obzirom na svoje prirodne značajke predodređeni su za određenu namjenu (kvalitetno tlo – poljoprivreda, vodonosnik – vodoopskrba, vode – rekreacija i sl.). Osnovnu namjenu prostora određuje i formiranost postojećih struktura (naselja, infrastruktura, gospodarstvo).

Planom se evidentiraju, štite i čuvaju osnovna obilježja i vrijednosti prostora, a pretpostavke za nesmetan i uravnotežen razvitak u prostoru osiguravaju se namjenom površina za pojedine kategorije korištenja prostora.

Naselja

Na području Općine nalaze se deset (10) naselja.

Prema njihovim demografskim i razvojnim karakteristikama razvrstani su u slijedeće kategorije:

- naselja s preko 500 stanovnika – 1 naselje – Crnac po tipu pripada prijelaznim naseljima, a ima tendenciju prerastanja u skupinu naselja urbanog karaktera
- naselja s manje od 500 stanovnika – 1 naselje, a pogotovo naselja s manje od 200 stanovnika – (8 naselja), pretežito se nalaze u mozaiku poljoprivrednih površina. Već izgrađene i kultivirane površine potrebno je zadržati kao dio opće slike naselja ili predjela, ali u pravilu ne dozvoliti proširenje građevinskih područja i ograničiti namjenu (odrediti zone za izgradnju kuća za odmor i sl.).

Smatra se da postojeći potencijal građevinskih područja više nego zadovoljava buduće potrebe (niski postotak izgrađenosti) pa ih je potrebno kroz ovaj plan objektivno valorizirati i racionalizirati, naročito za mala naselja koja gube stanovništvo. Pojedinačne objekte i manje grupe kuća izvan građevinskog područja moguće je samo obnavljati.

Unutar površina za razvoj naselja nalaze se zone za stanovanje, za društvene, centralne i javne funkcije, zone športa i rekreacije, industrijske zone, zone malog i srednjeg gospodarstva i poduzetništva i dr., i one se razrađuju planovima užeg područja.

Infrastrukturni sustavi

Infrastrukturni sustavi, a posebno prometni, veliki su korisnici prostora. Zbog toga je potrebno posvetiti veliku pozornost vođenju prometnih koridora tako da osiguraju dobro povezivanje, ali istodobno da što manje ugrožavaju vrijednosti prostora. Predlaže se osigurati takve koridore koji će maksimalno izbjeći zauzimanje poljoprivrednih i drugih vrijednih površina, kao i suvišno dijeljenje prostora.

Ostali infrastrukturni sustavi (vodoopskrba, plinoopskrba, odvodnja, elektroopskrba, telekomunikacije) razvijati će se na temelju zasebnih konceptijskih rješenja, poštujući plansku razradu organizacije, namjene i zaštite prostora.

Vodne površine i resursi

Planom namjene određeni su vodni resursi i vodne površine koje čine rezerve podzemne pitke vode, koji se mogu koristiti i na druge načine (ribnjačarstvo, rekreacija, navodnjavanje i dr.). Vodonosnik podzemne pitke vode, posebno je vrednovan kao potencijalna rezerva pitke vode druge razine, a u Općini se smatra najvrjednijim i najvažnijim prirodnim resursom.

Radi maksimalne zaštite podzemne vode sve ostale namjene potrebno je koncipirati tako da način korištenja prostora ne ugrožava ovaj vodni resurs. To pretpostavlja koncipiranje i usmjeravanje poljoprivredne proizvodnje na način primjeren zaštiti vodonosnika i tla (ograničena i kontrolirana upotreba zaštitnih sredstava), osmišljavanje stočarske i peradarske proizvodnje (rješavanje zbrinjavanja otpada i otpadnih voda na farmama), sustavno rješavanje problema zbrinjavanja komunalnog otpada i odvodnje otpadnih voda.

Poljoprivredne površine

Namjena površina u poljoprivredne svrhe Planom je postavljena tako da se u osnovi definiraju dva tipa površina: poljoprivredne površine veće vrijednosti (pogodnosti) za poljoprivrednu proizvodnju i ostale poljoprivredne površine.

Prioritetna je njihova funkcija za proizvodnju hrane, pri čemu treba voditi računa o ranije spomenutoj nužnosti zaštite vodonosnika. Prekategorizacija ostalih poljoprivrednih površina u viši razred moguća je nakon procjene opravdanosti i provedbe gospodarsko-ekoloških mjera (melioracije, odvodnjavanje, navodnjavanje, zaštita od poplava).

Šumska područja

Temeljno je načelo da se postojeće šumske površine ne bi smjele smanjivati. Budući da je dobar dio iskrčen ili je izgubljen zbog izgradnje, bilo bi potrebno šumske površine povećati i zaštitu (u smislu proglašavanja šuma s posebnom namjenom) proširiti. U slučaju nužnih intervencija u promjeni namjena potrebno je osigurati zamjenske površine.

Ostale namjene

Unutar prostora Općine definirane su ili rezervirane površine, koridori i lokacije za djelatnosti koje se obavljaju izvan naselja: za infrastrukturu, za energetske objekte, za eksploatacijska polja mineralnih sirovina, za značajnija područja turističke, ugostiteljske, sportske, rekreacijske, znanstvene, zdravstvene namjene, ili za potrebe obrane, te za zbrinjavanje otpada.

Na osnovi namjene površina utvrđuju se lokacije za određene djelatnosti i određuju prioritete. Prilikom lociranja u prostoru obvezno je voditi računa o osnovnoj namjeni prostora i sve djelatnosti i zahvate koncipirati i razvijati tako da se ne dovede u pitanje temeljna namjena, vrijednost i značenje prostora.

Lokacija se određuje prema kriterijima zaštite, očuvanju i unapređenju temeljne namjene, utjecaju na razvoj naselja, zaštiti okoliša i očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti, i specifičnostima lokalnih uvjeta. Time se poštuje objektivna i prihvatljiva mogućnost prostora za razvoj, kojom se zadržavaju temeljna prostorna ravnoteža i osobitosti prostora Općine.

Korištenje i zaštita prostora je u planskom procesu razrađena i prikazana na četiri osnovna kartografska prikaza i to:

- kartografski prikaz **1. Korištenje i namjena površina**
- kartografski prikaz **2. Infrastrukturni sustavi**
- kartografski prikaz **3. Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštite prostora.**
- kartografski prikaz **4. Građevinska područja naselja**

3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture, van naselja: poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine)

Zbirna tablica 3.a.

Red broj	Naziv županije/općine/grada OPĆINA CRNAC	Oznaka	Ukupno ha	% od površine Općine	Stan/ha	Ha/Stan
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA					
1.1.	Građevinska područja ukupno izgrađeni dio	GP	290,63 236,32	3,68 2,99	6,10 7,50	0,16 0,13
1.2.	Izgrađene strukture van građ.područja ukupno	I F G	83,20 80,73 2,47	1,05 1,02 0,03	21,30 21,95 717,41	0,05 0,05 0,00
1.3.	Poljoprivredne površine ukupno - vrijedno obradivo tlo - ostala obradiva tla	P P2 P3	5338,24 5329,40 8,84	67,46 67,36 0,10	0,33 0,33 200,45	3,01 3,01 0,00
1.4.	Šumske površine ukupno - gospodarske - šuma posebne namjene	Š Š1 Š3	2200,83 2198,26 2,57	27,81 27,78 0,03	0,81 0,81 689,49	1,24 1,24 0,00
1.5.	Ostale poljoprivredne i šumske površine ukupno	PŠ	*			
1.6.	Vodne površine ukupno	V	*			
1.7.	Ostale površine ukupno		*			
	Općina ukupno		7912,90	100,00	0,22	4,47

Oznake (prema kartografskom prikazu):

GP - građevinska područja naselja

I - izgrađene strukture van građevinskog područja

F - gospodarska namjena-farme

G - groblja

P - poljoprivredno tlo; P2 - vrijedno obradivo tlo; P3 - ostala obradiva tla

Š - šuma; Š1 - gospodarske namjene; Š3 - šuma posebne namjene

PŠ - ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište

V - vodne površine

3.2.2. Iskaz površina za posebno vrijedna i/ili osjetljiva područja i cjeline (prirodni resursi, krajobraz, prirodne vrijednosti i kulturno-povijesne cjeline)

Zbirna tablica 3.b.

Red broj	Naziv županije/općine/grada OPĆINA CRNAC	Oznaka	Ukupno ha	% od površine Općine	Ha/stan
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE				
2.1.	Zaštićena prirodna baština ukupno - ostali zaštićeni dijelovi prirode	ZK*	0	0	0
2.2.	Zaštićena graditeljska baština ukupno - arheološka područja	AL	0	0	0
	Općina ukupno				
3.0.	KORIŠTENJE RESURSA				
3.1.	Energija proizvodnja potrošnja		MW MWh		
3.2.	Voda vodozahvat potrošnja		u 1000 m ³ u 1000 m ³		
3.3.	Mineralne sirovine		jed. mjere za sirovinu		
	Općina ukupno		7912,90-	-	-

Oznake (prema kartografskom prikazu):

ZK - zaštićeni krajolik

AL – arheološki pojedinačni lokalitet - kopneni

* - planirano

3.3. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti

Razvitak gospodarstva na određenom području uvjetovan je razvojnim mogućnostima toga područja i razvojnim ciljevima koji se žele postići. Pri tome se misli na prirodni i izgrađeni potencijal koji predstavlja osnovu za daljnji razvitak.

Gospodarstvo

Izgrađeni gospodarski kapaciteti, uz izgrađenu komunalnu infrastrukturu, predstavljaju značajan potencijal za daljnji gospodarski razvitak na ovom području.

Neke gospodarske grane su neposrednije vezane na iskorištenje prirodnih resursa.

Energetika

Dosadašnja istraživanja nafte i zemnog plina potvrdila su pretpostavke da na ovom području nije moguće očekivati i ekonomično iskorištavanje ovih energenata.

Proizvodnja i prerada nemetalnih mineralnih sirovina

Na području općine Crnac nalazi se šljunak.

Mineralne sirovine treba prvenstveno inventarizirati po količinama, kvaliteti i namjeni, a zatim provesti valorizaciju resursa.

Poljoprivreda

Razvoj poljoprivrede na području općine Crnac u cjelini ima povoljne uvjete, ali je nužno uvažavati i neka ograničenja koja su uvjetovana usitnjenošću posjeda i zaštitom vodonosnika podzemne pitke vode. Polazeći od sadašnjeg stupnja razvijenosti i organiziranosti poljoprivredne proizvodnje na ovom području može se očekivati:

- a) poduzimanje mjera za proširenje oraničnih površina, zaustavljanje usitnjavanja posjeda, nastavak provođenja komasacije i drugih organizacijskih oblika (zakup, arondacija, otkup i drugo)
- b) osposobljavanje obradivih površina za ostvarivanje visokih prinosa putem hidromeliorativnih zahvata, drenaža, komasacija, odvodnjavanja i navodnjavanja
- c) intenziviranje proizvodnje i ostvarivanje visokih prinosa boljim korištenjem biotehnologije
- d) proizvodnja mesa i mlijeka, izgradnjom stočarskih farmi i povezivanjem gospodarskih subjekata poljoprivrede i obiteljskih gospodarstava, predstavljaju osnovu za razvoj i ove gospodarske grane

Šumarstvo i lovstvo

Šume predstavljaju značajnu osnovu za razvitak drvne industrije na ovom području. Radi ambijentalnih uvjeta i bogate faune koja se u njima razvija, šume predstavljaju značajni resurs za razvitak turizma - lovnog, izletničkog, rekreacijskog i sl.

Razvoj lovstva ima povoljne uvjete, jer postoje kvalitetna prirodna staništa za uzgoj visoke i niske divljači.

Obrtništvo i malo poduzetništvo

Razvojem obrtništva i poduzetništva nastao je sistem djelatnosti koji često nosi naziv "mala privreda". Na području općine Crnac ima značajnog prostora za razvoj obrtništva i poduzetništva što će omogućiti brži gospodarski razvoj i veći broj zaposlenih.

Turizam i ugostiteljstvo

Razvitak turističko-ugostiteljskih sadržaja na području općine Crnac, nije do danas pratio gospodarsku razvijenost, niti se u dovoljnoj mjeri temeljio na prirodnoj i graditeljskoj baštini kao potencijalnoj mogućnosti za razvitak.

Razvoj turizma potrebno je usmjeriti na realizaciju posebnih, međusobno povezanih cjelina:

- program reorganizacije i dopune postojeće ponude
- program razvoja tranzitnog turizma
- program razvoja ribolovnog i lovnog turizma
- program razvoja turizma na seljačkim gospodarstvima
- program razvoja izletničkog turizma i eko turizma
- program razvoja ugostiteljstva

Obrazovanje

- *predškolski odgoj:*

Organizirati predškolski odgoj, predvidjeti prostor.

- *osnovno obrazovanje:*

Nastaviti s optimizacijom mreže osnovnih škola (uz suglasnost nadležnog Ministarstva), definirati broj razrednih odjela i razinu pedagoškog standarda (u suradnji s jedinicama lokalne samouprave), i stimulirati izvanškolske aktivnosti, vodeći računa o osiguranju kvalitetnih radnih uvjeta.

- *srednje obrazovanje:*

U djelatnosti srednjeg obrazovanja očekuje se da će se daljnji razvoj ovog stupnja obrazovanja temeljiti na utvrđivanju plana mreže srednjih škola ovisno o razvoju gospodarstva i industrije. Za

sada nije predviđeno, obzirom na blizinu gradova Slatine i Orahovice te relativnu blizinu središta Županije grada Virovitice.

Kultura

U djelatnosti kulture potrebno je računati s velikim brojem aktivnosti podjednako značajnih za različita interesna područja. U prostorno-planskoj razradi posebno značenje pripalo je kulturno-povijesnoj baštini, te tradicionalnim obrtima.

Zdravstvo

Potrebni prostorni uvjeti za funkcioniranje i razvoj zdravstva postoje. U narednom razdoblju bit će nužno osigurati uvjete za kvalitetno uređenje i održavanje objekata u funkciji zdravstva i njihovo suvremeno opremanje, radi unapređenja kvalitete pružanja zdravstvene usluge.

Šport

Nadograđivati sustav športskih centara i objekata s ciljem uključivanja što većeg broja korisnika (posebno mlađeg uzrasta) uz istovremeni jači razvitak i stimuliranje vrhunskog športa.

3.4. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora

3.4.1. Uvjeti za racionalno korištenje i zaštitu prostora i okoliša

Štete koje su jednom nanese u okolišu postaju teško obnovljive, a često takve štete imaju i nepovratne učinke (bespravna gradnja na eksponiranim i osobito vrijednim dijelovima okoliša, bespravna eksploatacija sirovina, neplanska sječa šuma).

Za nove namjene prostora, moraju se prvenstveno osigurati uvjeti za razvoj unutar već definiranog, a još neiskorištenog građevinskog zemljišta.

Sukladno postavljenim planskim ciljevima i smjericama treba poduzeti slijedeće:

- zaštititi i unaprijediti kvalitetu voda i vodonosnika
- spriječiti neopravdano zauzimanje novih površina za širenje građevinskih područja
- omogućiti širenje građevinskih područja, samo ako to zahtijevaju jasno prepoznatljivi demografski ili gospodarski razlozi
- zaustaviti neracionalno korištenje prostora (zrakasto širenje naselja duž prometnica i spajanje naselja, usitnjavanje posjeda, nekontrolirana gradnja, neprimjerena eksploatacija resursa i sl.)
- spriječiti izgradnju na osobito vrijednim i eksponiranim dijelovima krajobraza (nekontrolirano širenje zona vikend naselja)
- onemogućiti gradnju u potencijalno poplavnom području, radi zaštite ljudi i imovine
- racionalno koristiti i upravljati zaštićenim dijelovima prirode
- revitalizirati kulturno-povijesne cjeline i objekte

Posebno vrijedne, ali istovremeno i zapuštene prostore moguće je, ne samo zaštititi, već izradom prostorno-planske dokumentacije unaprijediti i usmjeriti njihov razvoj (zaštita ruralnog područja, razvoj seoskog turizma).

Planiranje zaštite prostora je ključni čimbenik u preventivi zaštite okoliša. Zaštita okoliša podrazumijeva racionalno korištenje resursa i poticanje razvojnih djelatnosti za koje određeni prostor po prirodnom bogatstvu daje najpovoljnije uvjete (športsko-rekreacijski sadržaji, turizam, škole u prirodi itd.).

3.4.2. Zaštićena prirodna baština

Na području općine Crnac nema zaštićenih prirodnih vrijednosti temeljem Zakona o zaštiti prirode.

Zaštićene i evidentirane dijelove prirode treba razvijati, štiti i održavati sukladno propisanim mjerama zaštite koje će propisati Javna ustanova na nivou Županije, a naglasak staviti na razvoj turizma.

Prirodne vrijednosti predložene za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode štite se odredbama ovog Plana do provedbe valorizacije navedenog područja od strane Državne uprave za zaštitu prirode (da li navedeno područje ima/nema svojstva zaštićenog područja), odnosno do donošenja akta o preventivnoj zaštiti ili proglašenju zaštite.

3.4.3. Zaštićena graditeljska baština

Stanje graditeljske baštine prati Ministarstvo kulture - Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Požegi. Revitalizaciju i održavanje zaštićenih objekata treba provoditi sukladno mjerama i uputama ovog odjela, kako se ne bi narušilo ruralno obilježje ovog područja.

Svaka nova gradnja u okviru kontakt zona trebala bi polaziti od pretpostavke stvaranja harmonične cjeline i u pogledu dimenzioniranja volumena građevine i u izboru materijala. Neprihvatljivi su volumeni nove gradnje, koji bi onemogućili vizuru na crkve i kapele, a svojom funkcijom, položajem i materijalom završne obrade i koloritom unijeli nesklad i tako stvorili prostorni i oblikovni konflikt.

3.5. Razvoj infrastrukturnih sustava

3.5.1. Prometni infrastrukturni sustav (ceste, željeznice, zračne i riječne luke, javne telekomunikacije, produktovodi)

Bez kvalitetnih prometnih veza nije realno očekivati demografski, gospodarski, turistički i svaki drugi napredak. Prijedlog planiranog prometnog sustava temelji se na Prostornom planu Virovitičko-podravske županije.

Cestovni promet

Na prostoru općine Crnac, zadržava se dominacija cestovnog prometa u odnosu na ostale vidove prometa. Primarne aktivnosti na području cestovnog prometa trebaju biti prije svega kvalitetno održavanje postojeće mreže.

U koridorima županijskih i lokalnih cesta, koji prolaze kroz naselja, potrebno je izgraditi pješačke staze, najmanje s jedne strane kolnika. Pješačke staze treba graditi u pravilu odvojene od kolnika. U koridorima navedenih cesta, poželjno je izgraditi biciklističke staze.

Posebnu pozornost treba posvetiti prometu u mirovanju (uređenjem i izgradnjom parkirališta).

Željeznički promet

Unutar granice obuhvata općine Crnac ne planira se izgradnja novih pruga, kao ni otvaranje novih službenih mjesta prijelaza.

Zračni promet

Na području Općine postoji poljoprivredno uzletišta uz cestu Krivaja-Pustara- Suha Mlaka, koje ispunjava prostorne i prirodne preduvjete za sportsku zračnu luku s travnatom uzletno-sletnom stazom i mogućnošću prihvata manjih putničkih zrakoplova (do 5.700 kg).

Hrvatska pošta

Hrvatska pošta bi u potpunosti ostala i dalje javno državno poduzeće. Modernizacija pošta će se očitovati u uvođenju terminala u sve poštanske jedinice, adaptaciji i modernizaciji poštanskih objekata, modernizaciji davanja postojećih korisničkih usluga i davanju novih kao što su:

- poslovna prepiska - odnosi se na plaćeni odgovor za povratak na adresu pošiljaoca,
- elektronička pošta - odnosi se na dostavu poruka vjernih originalu putem telekomunikacijskih sredstava i fizičkom obliku prijenosa do krajnjeg korisnika i
- birofaks - korisnici mogu primateljima faksimilom slati telefaksne poruke (brzobjave).

Na području Općine ne planira se otvaranje novih poštanskih ureda.

Telekomunikacije

Razvitak telekomunikacija će biti usmjeren na:

- povećanje kapaciteta telefonske mreže
- digitalizaciju prijenosnih sustava
- povećanje pouzdanosti i otpornosti magistralnih mreža
- dinamičniji razvitak novih usluga

Telefonska mreža

Naročitu pažnju treba posvetiti povezivanju svjetlovodnih kabela u petlje, kako bi spojni putovi bili imuni od oštećenja.

Javnu telefonsku mrežu treba izgrađivati po principu: podzemno do svakog pretplatnika, dvije parice za svako domaćinstvo u većim naseljima, a minimalno tri parice na dva domaćinstva u manjim naseljima koja imaju tendenciju opadanja broja stanovnika.

Za manje privredne i upravne objekte treba dovesti dvostruko više parica od trenutne potrebe, a za objekte koji trebaju više od 30 linija pripremiti digitalni priključak svjetlovodnim kablom ili digitalnim PC-om po kablom, jer je cilj osigurati digitalni prijenos za pružanje različitih usluga (prijenos podataka, videotelefoni, videokonferencija i sl.).

Za ostale usluge, a to su: telefaks, videotelefon, videokonferencija, koristit će i dalje telekomunikacijske mreže. Njihov razvojni put u budućnosti biti će njihova masovna i svakodnevna uporaba. U komercijalnom rad puštena je digitalna mreža sa integriranim uslugama (ISDN), koja će u budućnosti pružiti svojim korisnicima spoj telekomunikacija i informatike i veliki broj multimedijjskih usluga.

Mobilna mreža

T-mobile Hrvatska d.o.o. izgrađuje i upravlja telekomunikacijskim mrežama više sustava pokretnih komunikacija. U razvoju postojećih javnih sustava pokretnih komunikacija planira se daljnje poboljšanje pokrivanja, povećanje kapaciteta mreža i uvođenje novih usluga i tehnologija (UMTS i sustavi slijedećih generacija)

U skladu sa navedenim planovima, uz postojeće i trenutno planirane lokacije osnovnih postaja, na području obuhvata prostornog plana uređenja, potrebno je u budućnosti omogućiti izgradnju i postavljanje dodatnih osnovnih postaja-smještajem antena na antenske sustave i na krovne prihvate na postojećim objektima.

Podatkovne mreže

Javna mreža za prijenos podataka - CROPAK je mreža budućnosti koja se temelji na kvalitetnim spojnim putovima između korisnika i komutacijskog čvorišta. U tu svrhu je potrebno naročitu pažnju posvetiti kvalitetnom spojnom putu između mjesne centrale i korisnika. Taj

ostvareni prijenosni put treba biti realiziran svjetlovodnim kabelom ili digitalnim uređajem po kvalitetnim kabelskim paricama.

3.5.2. Energetski sustav

Osnove za razvoj elektroenergetske mreže temelje se na planovima HEP-a, koji obuhvaćaju: potrebe za električnom energijom, mogućnosti već izgrađenog sustava, energetske potencijale, međudržavne dogovore, financijske mogućnosti i dinamiku izgradnje vezanu uz prioritete.

Prema planu HEP-a Pogon Našice ne planira se izgradnja novih objekata naponske razine 35 kV. Stanje 10(20) kV elektroenergetske mreže je dobro, ali nije moguće unaprijed predvidjeti lokacije izgradnje novih trafostanica TS 10(20)/0,4 kV, kao ni priključnih i spojnih 10(20) kV dalekovoda u slučaju pojave novih potrošača.

Postojeća mreža izvedena je pretežno kao zračna mreža na krovnim stalcima i manjim dijelom na drvenim stupovima. Planira se rekonstrukcija postojeće mreže SKS-om na betonskim stupovima i na krovnim stalcima, dinamikom koju određuje plan investicija i plan redovnog održavanja.

Plinoopskrba

Snabdijevanje zemnim plinom planirano je na bazi prostornog razmještaja i potreba stanovništva, a na osnovu normativa potrošnje. Osnovni kapaciteti su dimenzionirani tako da je omogućeno snabdijevanje svih domaćinstava na području općine Crnac.

Temelj za razvoj plinske mreže, na prostoru sadašnje Virovitičko-podravske Županije, je Studija opskrbe zemnim plinom. Prema toj Studiji područje općine Crnac pripada u distributivno područje Orahovica koje se snabdijeva plinom iz MRS Orahovica.

Cijeli sustav je postavljen tako da predstavlja jedinstveni sustav snabdijevanja zemnim plinom na području Županije i sjeverne Hrvatske.

Potrebno je izraditi distributivni vod za svako naselje.

Pri iskolčenju trase treba voditi računa da se trasa podzemnog plinovoda položi u pojasu između ceste i nogostupa na min. udaljenosti 1,50 m od regulacione linije i 1,0 m od vanjskog ruba cestovnog jarka, tako da se osigura nesmetan promet nogostupom i cestom i nesmetana odvodnja oborinskih voda s javnih površina. Na dijelu trase koja prolazi izvan naseljenog područja, trasu položiti uz javno-prometne površine tako da se ista nalazi na udaljenosti 1,0 m unutar vanjskog ruba putnog pojasa. Nakon dovršenja izgradnje mreže, zemljište i prometne površine treba sanirati i dovesti u prvobitno ispravno stanje, a sve viškove materijala iz iskopa odvesti na odgovarajuću deponiju u dogovoru sa komunalnom službom Općine.

Unutar koridora od 60 m zabranjena je bilo kakva izgradnja bez suglasnosti vlasnika cjevovoda.

Naftovodi i plinovodi međunarodnog i magistralnog karaktera moraju biti udaljeni od drugih objekata kod paralelnog vođenja najmanje:

- a. 5 m od ruba cestovnog pojasa regionalnih i lokalnih cesta
- b. 10 m od ruba cestovnog pojasa magistralnih cesta
- c. 20 m od ruba cestovnog pojasa autoputa i željeznice
- d. 10 m od nožice nasipa regionalnog vodotoka i kanala

Izgradnja infrastrukture za prijenos i distribuciju energije postavlja određene zahtjeve i potrebe za prostorom. Zadovoljenje tih potreba danas treba sagledavati kroz zaštitu i sprečavanje obezvređivanja prostora neracionalnim i neusuglašenim iskorištavanjem.

Nužno je dosljedno primjenjivati integralni pristup planiranju i razvoju svih infrastrukturnih sustava i nastojati objedinjavati koridore, s ciljem da se očuvaju vrijednosti prostora. Potrebno je uvažiti spoznaje da često puta jeftinija izgradnja infrastrukturnih koridora nanosi dugoročne indirektno štete koje mogu nadmašiti troškove izgradnje.

3.5.3. Vodnogospodarski sustav (vodoopskrba, odvodnja, uređenje vodotoka i voda, melioracijska odvodnja)

Općina Crnac pripada vodnom području sliva Drave i Dunava. Unutar ovog vodnog područja izdvaja se slivno područje «Karašica-Vučica».

3.5.3.1. Vodoopskrba

Budući da je osiguranje zdrave pitke vode, odnosno **vodoopskrba**, pitanje opstanka, u narednom je razdoblju potrebno usmjeriti aktivnosti:

- Voditi stalnu brigu o kvaliteti vode i djelovati u smjeru zaštite i poboljšanja njene kvalitete.
- Istraživati, osiguravati i štititi ležišta i izvorišta kvalitetne pitke vode za koja se procijeni da su potrebna i eksploatacijski isplativa za vodoopskrbu.
- Nužno je provoditi sustavna istraživanja i praćenje količina i kvalitete vode, te zaštitu onih prostora za koje se istraživanjima utvrdi opravdanost zahvata, jer se procjenjuje da dovoljne količine zdrave pitke vode više nije moguće osigurati bez značajnih ulaganja i zahvata na zaštitu vodonosnika i uključivanja novih ležišta i izvorišta u sustav.

Razvitak vodoopskrbnog sustava i proširenje vodovodne mreže jedan je od prioritarnih zadataka jedinica lokalne samouprave. U okviru razvitka vodoopskrbe planirana je izgradnja vodovodne mreže za sva naselja.

Navodnjavanje

Na području Općine ne postoji sustav navodnjavanja. Vodnogospodarski plan navodnjavanja Virovitičko-podravske županije (Elektroprojekt d.d. Zagreb 2006.god.) obuhvaća i područje Općine Crnac.

3.5.3.2. Uređenje režima voda i zaštita od bujica i erozija

a) Obrana od poplava

Stanje vodotoka na području općine Crnac je zadovoljavajuće i ocjena je da ne postoji ugroženost od poplava.

Uz kanale I reda predviđa se uređeni/neuređeni inundacijski pojas 5-10 metara, uz kanale II reda 3-5 metara, uz kanale III i IV reda 2-3 metra od ruba vodonosnog korita, dok za nasipe uz kanale I reda inundacijski pojas treba biti najmanje 5 metara od vanjske nožice nasipa (branjeni dio) zavisno o veličini sliva pojedinog kanala unutar kojeg je obvezno poštivati ograničenja iz članka 106. Zakona o vodama.

b) Bujice i erozija tla

Sliv rijeke Drave zahvaćaju mješoviti procesi erozije svih kategorija. Sa stajališta vodne erozije, na području općine Crnac, najrasprostranjenije su IV i V kategorija kojom su zahvaćeni ravničarski dijelovi sliva.

Posebni radovi za zaštitu od erozije nisu se izvodili već se primjenjivao klasični sustav prema kojem se zaštita od erozije provodi isključivo uređenjem bujica.

Budući da se procesom erozije snižava proizvodna sposobnost tala i smanjuje pedološki sloj, a bujicama su ugrožena naselja, komunikacije i ostala infrastruktura, vrlo je značajno i nužno ove procese svesti na najmanju moguću mjeru.

Osnovne smjernice za sprječavanje i sanaciju erozija i bujica su:

- izrada i vođenje katastra bujica i bujičnih tokova, kao i erozijskih područja,
- dugoročno planiranje zajedničkog rješavanja zaštite od erozija sa šumarstvom i poljodjelstvom
- zajedno sa šumarskom i poljodjelskom djelatnošću utvrditi područja zabrane sječe i čišćenja šuma u ugroženim područjima
- kontinuirano raditi na biološkim aktivnostima koje uključuju melioraciju, pošumljavanje, obradu nagnutih terena i zamjenu ratarskih kultura sa višegodišnjim kulturama

c) Odvodnja hidromelioracijskih površina

Osnovna svrha odvodnjavanja je povećanje poljoprivredne proizvodnje na postojećim i novim poljoprivrednim površinama. Za zaštitu od suvišnih voda izgrađeni su sustavi za odvodnjavanje koji obuhvaćaju kanalsku mrežu, cijevnu drenažu, crpne stanice i objekte na kanalima.

U sklopu rješavanja odvodnje poljoprivrednih površina izgrađena je odvodnja podzemnom drenažom na ukupnoj površini 2043 ha.

U narednom se razdoblju ne predviđaju znatniji radovi na dogradnji kanalske mreže III i IV reda, odnosno dogradnja će se vršiti djelomično po ukazanoj potrebi za kvalitetnijom odvodnjom pojedinih dijelova općine Crnac. Radovi na dogradnji će se provoditi pojedinačnim iskopom kanala površinske odvodnje ili rješavanjem odvodnje podzemnom drenažom. Melioracijska odvodnja rješavana je u okviru provođenja postupka komasacije na katastarskoj općini Crnac i Suha Mlaka 1986 -1987. godine.

Melioracijski sustav potrebno je dovesti u stanje normalne funkcionalnosti te nadalje redovito provoditi tehničko i gospodarsko održavanje sustava.

U skladu s člankom 103. Zakona o vodama (NN 107/95) radove tehničkog i gospodarskog održavanja melioracijskog sustava obavlja lokalna uprava i samouprava uz stručnu pomoć Hrvatskih voda, a u narednom razdoblju je potrebno melioracijski sustav dovesti u stanje

normalne funkcionalnosti te nadalje redovito provoditi tehničko i gospodarsko održavanje sustava.

Hidrotehničke melioracije obuhvaćaju izgradnju novih te dogradnju i održavanje postojećih melioracijskih sustava. Tek nakon provedbe spomenutih radova može se prići uređenju zemljišta odvodnim sustavima i objektima.

3.5.3.4. Zaštita voda od onečišćenja

Zaštita voda, a posebno zaštita vodonosnika, mora biti u samom središtu pozornosti i brige svih subjekata Općine.

Treba uspostaviti sustavno praćenje stanja voda i evidenciju onečišćivača, kako bi se problemi onečišćavanja vodotoka učinkovito rješavali. Istovremeno, u svrhu zaštite, treba raditi na programu razvoja sustava odvodnje, sanaciji divljih odlagališta otpada i racionalnoj primjeni poljoprivrednih zaštitnih sredstava.

Dosadašnji način dispozicije otpadnih voda iz većine naselja rješavao se preko septičkih jama, koje ako nisu propisno izvedene predstavljaju potencijalne onečišćivače tla i podzemnih voda.

Sva «divlja» odlagališta treba sanirati, jer predstavljaju glavne izvore onečišćenja podzemnih voda, budući da se na njih odlažu sve vrste otpada (infektivni, opasni, otpad životinjskog porijekla...) i urediti odlagališta koja će imati zakonski propisane mjere zaštite.

Poljoprivrednu proizvodnju na vodonosniku potrebno je usmjeriti na proizvodnju zdrave hrane, uz upotrebu takvih poljoprivrednih zaštitnih sredstava koja neće ugrožavati kvalitetu podzemne vode i vodotoke.

Za stočarske farme koje su veliki lokalni onečišćivači, planira se izgradnja zasebnog uređaja za čišćenje s upuštanjem pročišćene vode u najbliži recipijent.

3.6. Postupanje s otpadom

Smanjenje količine otpada i njegovo organizirano i kontrolirano zbrinjavanje, osnovne su pretpostavke za uspješno rješavanje problema zbrinjavanja otpada.

Problem zbrinjavanja otpada treba rješavati sistemski i u etapama. U početnoj fazi treba izvršiti sanaciju postojećih divljih odlagališta u predviđenom zakonskom roku. U drugoj fazi uvesti organizirano prikupljanje otpada na području cijele Općine, uz obveznu selekciju otpada i otpad odlagati na jednoj lokaciji u Općini, koja će zadovoljavati zakonski određene uvjete. U zadnjoj fazi, prema Prostornom planu Županije, otpad odlagati na jedinstvenoj lokaciji za cijelu Županiju.

Opasni otpad skladištiti na mjestu njegova nastanka, do osnivanja prikupljališta opasnog otpada koje je predviđeno Prostornim planom Županije. Konačno zbrinjavanje, rješavati će se na nivou Države.

Za sve vrste otpada voditi potrebnu dokumentaciju predviđenu Zakonom o otpadu.

3.7. Sprječavanje nepovoljna utjecaja na okoliš

Da bi se moglo kontinuirano i kvalitetno pratiti stanje okoliša i poduzimati pravovremene mjere za sprečavanje nepovoljnih utjecaja na okoliš na općinskom nivou nužno je:

1. Izraditi potrebne dokumente u svrhu zaštite i unapređenja okoliša (**Program zaštite okoliša**)
2. Uspostaviti učinkoviti sustav ostvarivanja zaštite (uspostava katastra emisija u okoliš, njegova provedba, nadzor stanja okoliša)
3. Utvrditi izvore financiranja zaštite okoliša

U procesu izrade Prostornog plana uređenja općine Crnac procijenjeno je da *posebnu brigu i pozornost* zahtijevaju područja vodonosnika i vodotoka, šuma i kvalitetnog tla.

Vode

Rezerva podzemne pitke vode od strateškog je interesa, zato je nužno osigurati maksimalnu zaštitu vodonosnika.

Treba poduzeti slijedeće mjere:

- radi smanjenja prevelike količine nitrata u pitkoj vodi poljoprivrednu proizvodnju treba provoditi uz kontroliranu i ograničenu primjenu poljoprivrednih zaštitnih sredstava, što je ujedno jedan od preduvjeta za orijentaciju na proizvodnju zdrave hrane
- započeti rješavanje pitanja odvodnje naselja

- hitno riješiti odvodnju i zbrinjavanje otpadnih voda gospodarskih subjekata, a posebice farmi na području vodonosnika (identifikacija onečišćivača, njihovo uklanjanje ili provođenje zaštitnih mjera)
- gospodarski subjekti priključeni na sustav javne odvodnje obavezno moraju, primjereno tehnološkim procesima proizvodnje, vršiti predtretmane otpadnih voda
- sanirati postojeća divlja odlagališta otpada i spriječiti nastajanje novih te što prije usvojiti opredjeljenje o sustavnom zbrinjavanju otpada

Za zaštitu *vodotoka* potrebno je uspostaviti odnosno unaprijediti sustav praćenja kvalitete voda i uvesti nadzor nad onečišćivačima. Zaštita se mora provoditi na svim rijekama i potocima.

Postojeće stanje na vodotocima I kategorije mora se zadržati.

Značajni naglasak stavlja se na zaštitu vodnih ekosustava tj. vodnog krajolika - šireg vegetacijskog pojasa uz rijeke i potoke, uključivši prirodni inundacijski pojas. Prema Zakonu o vodama (NN br. 107/95), za potrebe tehničkog i gospodarskog održavanja vodotoka, u izradi je prijedlog vanjskih granica uređenog i neuređenog inundacijskog pojasa za svaki pojedini vodotok. To je pojas zemljišta uz vodotok s posebnim vodnim režimom (ograničenja iz članka 106. Zakona o vodama).

Sa stajališta zaštite okoliša **potrebno je preispitati svaki namjeravani zahvat unutar inundacijskog pojasa.**

Ne smije se dozvoliti izgradnja u potencijalno poplavnim područjima kako ne bi dolazilo do ugrožavanja ljudi i imovine.

Šume

Šumski fond na području općine Crnac neprestano se smanjuje i prioritetno je njegovo očuvanje i sprječavanje daljnjeg smanjenja.

U gospodarskim jedinicama podravske šume ne smije se dozvoliti širenje poljoprivrednih površina na štetu šuma u privatnom vlasništvu, jer se poljoprivredne kulture ne mogu dulje zadržati na ispranim tlima (močvarno područje), koja zahtijevaju stalni i intenzivni tretman.

Ovim Planom se ukazuje na potrebu pošumljavanja slijedećih površina:

- područja uz koridore brzih cesta i autoceste (zaštita od buke, prašine, vizualno oplemenjivanje)
- nekvalitetno poljoprivredno zemljište nižeg razreda
- predjeli uz vodotoke i sl.

Tlo

U svrhu očuvanja tla od onečišćenja potrebno je razvijati programe poljoprivredne proizvodnje koji bi ukazali na nepoželjne posljedice od prekomjerne uporabe poljoprivrednih zaštitnih sredstava. Ti programi bi usmjeravali poljoprivrednu djelatnost prema proizvodnji zdrave hrane,

a istovremeno bi ukazivali na racionalno korištenje zaštitnih sredstava u poljoprivredi. Organiziranjem savjetodavne stručne pomoći moguće je uvesti nadzor nad vrstom i količinom poljoprivrednih zaštitnih sredstava.

Tlo se onečišćuje i neriješenom odvodnjom i neprimjerenim odlaganjem otpada, tako da iste zaštitne mjere za vodonosnik, vrijede i za tlo.

Zakon zabranjuje prenamjenu vrijednog obradivog zemljišta u nepoljoprivredne namjene, a posebice u građevinske svrhe.

Zrak

Za očuvanje kvalitete zraka potrebno je izraditi zakonom propisane dokumente zaštite i poboljšanja kakvoće zraka (Program zaštite zraka, Izvješće o zaštiti zraka i Program mjerenja kakvoće zraka), kako bi se pravodobno i na utemeljen način mogao usmjeravati i kontrolirati razvoj i gradnja u pojedinim područjima (zaštitne udaljenosti od zona stanovanja). Potrebno je uspostaviti područne mreže za praćenje kakvoće zraka, donijeti program mjerenja kakvoće zraka i osigurati uvjete njegove provedbe.

Kao prioritetne mjere za sprječavanje i smanjivanje onečišćavanja zraka utvrđuju se:

- moguće izvore onečišćavanja zraka treba ispravno locirati u prostoru u odnosu na stambene i sl. zone uzimajući osobito u obzir smjer i intenzitet dominantnih vjetrova i udaljenost od naseljenih područja
- u postojećim neodgovarajuće smještenim industrijskim zonama treba izbjegavati sadržaje koji onečišćuju zrak, a ako to nije moguće, onda poduzimati zaštitne mjere ugradnjom uređaja za pročišćavanje zraka
- oko postojećih i planiranih izvora onečišćavanja zraka potrebno je podizati, odnosno planirati podizanje nasada zaštitnog zelenila
- nastaviti aktivnosti vezane uz plinifikaciju
- sanirati postojeća neuređena odlagališta otpada
- uspostaviti sustav praćenja kakvoće zraka
- intenzivirati aktivnosti vezane uz rješavanje (saniranje) negativnog utjecaja postojećih izvora onečišćenja zraka i izvora buke i vibracija na okoliš, na prirodnu i graditeljsku baštinu

Buka

Područje Općine za sada nije ozbiljnije ugroženo bukom, ali se gospodarskim razvitkom i razvitkom prometnog sustava to stanje može narušiti. Za urbana područja kao i prometne koridore uz područja gdje borave ljudi, potrebno je utvrditi razine buke i prikazati na kartogramu prema Zakonu o zaštiti od buke.

Krajobraz

Prilikom planiranja korištenja zemljišta prirodni krajolik treba nastojati očuvati u potpunosti. Izvorni ruralni krajolik (spoj antropogenih struktura i prirode) treba očuvati kao nositelj vrijednosti prostora i njegovog identiteta.

U brežuljkastom dijelu treba nastojati zadržati izvornu sliku ruralnog krajolika, tako da se pojedinačno zaštite tipične seoske cjeline i zaselci. Za ostale predjele potrebno je propisati uvjete gradnje tako da nove građevine arhitekturom ne naruše izgled krajolika, zabraniti gradnju na vizualno vrijednim i eksponiranim lokacijama i na kontaktu sa šumom i vodotocima. Prilikom vođenja infrastrukturnih koridora u prostoru potrebno ih je usuglašeno racionalizirati i objedinjavati.

Biljni i životinjski svijet

U cilju unapređenja zaštite biljnog i životinjskog svijeta bilo bi korisno pokrenuti posebne programe i akcije. Potrebno je odrediti mjere zaštite i očuvanja za biljne i životinjske vrste čija brojnost opada, staništa nestaju ili im prijeti izumiranje.

Graditeljska baština

Na zaštićenim objektima ne smiju se obavljati radovi bez konzultacija i obavijesti nadležnog konzervatorskog odjela, radi očuvanja objekata u izvornom obliku (izgledu) i funkciji.

Novu izgradnju treba ograničiti, osobito u blizini središta naselja. Od presudnog značenja je poštivanje regulacijskog pravca. Naslijeđena dugačka parcela okomita na ulicu, kvaliteta je koju treba zadržati.

Za sakralne građevine koje su degradirane vremenom ili neredovitim održavanjem, treba načiniti posebne elaborate zaštite, sanacije i prezentacije.

Prirodna baština

Za racionalno korištenje i upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na nivou Županije osnovana je javna ustanova koje obavlja djelatnosti zaštite, održavanja i promicanja zaštićenih dijelova prirode.

Mjere racionalnog korištenja prostora, zaštite okoliša i zaštite prirodne i graditeljske baštine

Ove mjere ne provode se samo kroz dokumente prostornog uređenja. Prostorni planovi (županijski i općinski) su dokumenti u kojima se integriraju i usuglašavaju različiti interesi. Svrishodnije je djelovati kroz dokumente kao što je Program zaštite okoliša, za uža područja. Ti programi donose se kada je potrebno zaštititi okoliš određenog područja radi očuvanja kulturno-povijesnih, estetskih i prirodnih vrijednosti krajolika. Program zaštite okoliša donosi Općinsko vijeće. Potrebno ga je što prije izraditi i usvojiti.